

УДК 346.2:339.128

ЦИФРОВІ ПЛАТФОРМИ В ЕКОНОМІЧНОМУ РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА

DIGITAL PLATFORMS IN THE ECONOMIC DEVELOPMENT OF SOCIETY

А.Ю. Ковальов

Український державний університет залізничного транспорту (м.Харків)

A. Kovalev

University of Railway Transport (Kharkiv)

Розвиток інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) та цифровізація мають значний вплив на багато аспектів життя суспільства, економіки та культури.

ІКТ і цифровізація стимулюють економічний розвиток, збільшуючи продуктивність, ефективність і конкурентоспроможність підприємств. Вони дозволяють автоматизувати багато рутинних процесів, оптимізувати ланцюги постачання, покращувати комунікації та співпрацю між бізнес-партнерами. Цифрові технології також сприяють розвитку нових галузей, наприклад, інтернет-торгівлі, електронного банкінгу та онлайн-платформ.

ІКТ впливають на сучасну систему освіти. Цифрові технології надають доступ до великої кількості знань і навчальних ресурсів через Інтернет. Вони сприяють інтерактивному навчанню, використанню мультимедіа, відеоконференцій та інших інструментів для поліпшення процесу засвоєння знань і навичок. ІКТ також допомагають створювати нові форми навчання, наприклад, дистанційну освіту та масові відкриті онлайн-курси (МООС).

Цифрові технології революціонізують галузь охорони здоров'я. Вони дозволяють ведення електронних медичних записів, обмін медичною інформацією між лікарями та клініками, використання телемедицини для консультацій на віддалені відстані тощо.

Цифрові платформи значно змінюють ландшафт конкуренції в різних галузях наступним чином:

По-перше, збільшення доступності ринків. Цифрові платформи створюють нові ринки і забезпечують доступ до них для різних учасників. Вони зменшують бар'єри входу і дають можливість малим підприємствам і стартапам конкурувати з великими компаніями.

По-друге, зростання швидкості та ефективності. Цифрові платформи дозволяють прискорити обмін інформацією, спрощують процеси комунікації та транзакцій. Це збільшує швидкість виконання послуг і покращує загальну ефективність бізнесу.

По-третє, розширення масштабу. Цифрові платформи дозволяють компаніям розширювати свою географію та залучати клієнтів з усього світу. Вони також дозволяють підприємствам збільшити свою масштабованість шляхом автоматизації процесів та використання розумних алгоритмів.

По-четверте, збільшення впливу даних. Цифрові платформи генерують великі обсяги даних про користувачів і їх поведінку. Ці дані можуть бути використані для поліпшення якості продуктів і послуг, персоналізації пропозицій та розробки нових бізнес-моделей. Компанії, які мають доступ до цієї інформації, можуть мати конкурентну перевагу.

По-п'яте, зміна бізнес-моделей. Цифрові платформи сприяють виникненню нових бізнес-моделей, таких як:

а) Спільне використання (sharing economy). Ця бізнес-модель передбачає створення платформи, на якій люди можуть ділитися своїми ресурсами, такими як автомобілі, житло, робочі приміщення і т. д. Замість того, щоб купувати ці ресурси, користувачі можуть здійснювати їх оренду або використання на платформі, зазвичай за певну плату. Приклади платформ, що працюють за такою моделлю, включають Airbnb, Uber, Lyft, і TaskRabbit.

б) Підписка (subscription-based). У цій моделі користувачі платять певну суму грошей на певний період (наприклад, щомісяця або щороку) за доступ до продукту або послуги. Замість одноразової оплати користувач отримує постійний доступ до контенту або функціональності. Дана модель популярна серед онлайн-сервісів, таких як Netflix, Spotify, Amazon Prime і Dropbox, а також журналів та газет, що пропонують електронні версії своїх видань.

в) Фріміум (freemium). Така модель поєднує безкоштовний та платний контент. Компанії надають базовий рівень продукту або послуги безкоштовно, але за додаткові функції або розширений доступ потрібно сплачувати. Фріміум-модель дозволяє компаніям привернути більше користувачів за рахунок безкоштовного контенту та водночас заробляти гроші на преміальних послугах або продуктах. Ця модель також дозволяє користувачам перевірити продукт або послугу перед придбанням, що може бути привабливим фактором. Приклади фріміум-моделей включають Dropbox, Slack і Evernote.

Цифровізація, крім створення різноманітних бізнес-моделей та нових джерел доходів, призводить до зміни характеру конкуренції та досягнення ефективності на ринку. Цифрові платформи стикаються з рядом проблем та викликів, серед яких можна виділити:

1. Цифрові платформи збирають великі обсяги даних про користувачів і їх поведінку. Це може викликати проблеми з приватністю та безпекою даних. Крім того, ці платформи мають значну владу над використанням цих даних, що може породжувати питання щодо контролю та власності над

ними.

2. Цифрові платформи можуть бути місцем широкого поширення дезінформації та фейкових новин. Це може негативно впливати на суспільство, політичні процеси та довіру до інформації, що циркулює в мережі.

3. Використання цифрових платформ може бути обмеженим для деяких груп населення через фінансові, технологічні або інші бар'єри. Це може поглиблювати цифровий розрив та нерівність у суспільстві.

4. Розвиток цифрових платформ може мати вплив на робочі місця та змінювати природу праці. Наприклад, автоматизація та використання алгоритмів можуть призводити до заміщення людей машинами або до появи нестабільних форм зайнятості.

5. Монополізація ринку. Деякі цифрові платформи набувають домінантного становища на ринку, що може обмежувати конкуренцію та створювати перешкоди для вступу нових гравців. Це може призводити до недостатньої інноваційності та обмеженого вибору для користувачів. В результаті, виникають виклики для антимонопольного регулювання. Особливо яскраво ці проблеми проявляються на цифрових платформах, які не є простими учасниками ринку, а виступають квазіінституціями, що мають повноваження встановлювати правила та умови доступу до ринкової інфраструктури. Це вимагає впровадження широкого спектру регуляторних заходів з метою обмеження їхньої контрольної влади на основі початкових переваг.

Правила, спрямовані на контроль над надмірним розширенням ринкової домінантності, мають враховувати всю екосистему та забезпечувати доступ до ключових платформ та обмежених ресурсів на цифрових ринках. Традиційні методи, такі як розширення компаній, не відповідають особливостям цифрової економіки. Антимонопольне регулювання повинно бути скоординоване з ініціативами щодо кращого управління даними та забезпечення стандартів інтероперабельності та взаємозв'язку.

[1] Устенко М., Руських А. Діджиталізація: основа конкурентоспроможності підприємства в реаліях цифрової економіки. Вісник економіки транспорту і промисловості. 2019. Випуск № 68. С.181-192.

[2] Краус Н.М., Голобородько О.П., Краус К.М. Цифрова економіка: тренди та перспективи авангардного характеру розвитку. Ефективна економіка. 2018. №1. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6047>